

ІНВЕСТУВАННЯ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ УКРАЇНИ: ВНЕСОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗПО У ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Линчак О.В., д.б.н., с.н.с., професор кафедри Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

Людський капітал – це сукупність нематеріальних активів, які визначаються як економічна цінність досвіду та навичок працівника (сюди відносять освіту, навчання, інтелект, навички, здоров'я та інші складові такі як лояльність і пунктуальність індивіда тощо) [1].

Концепція людського капіталу визначає, що не вся праця рівна і держава чи роботодавці можуть поліпшити якість цього капіталу, інвестуючи в людей, їх освіту, досвід та здібності. Розвиток людського капіталу сприяє підвищенню продуктивності праці, а отже, рентабельності і конкурентоздатності, а також є здоровим шляхом підвищення економічного зростання усієї країни.

Людський капітал формує 70% національного багатства розвинутих країн і тільки 30% національного багатства України. І поки розвинуті країни свій людський капітал примножують, Україна сьогодні його втрачає за рахунок демографічних та міграційних втрат, невідповідності освіти та кваліфікації працівників вимогам часу, низької продуктивності праці та інноваційності економіки [2].

До 1914 р. «наш народ був одним із здоровіших і міцніших народів світу» (Матюшенко Б.П., 1930). Але війни, пошесті, голод, зростання тиску соціальних недуг привели до необхідності збереження генофонду нації. І до 2022 р. в Україні перехід до звуженого типу відтворення поглиблювався міграційним зменшенням, а з початком війни міграція населення стала масштабною. Тому на сьогодні за даними Українського інституту майбутнього серед основних викликів державній політиці визначені депопуляція та ризики погіршення проблеми; розбалансованість ринку праці, яка помножена на колосальний дефіцит робочих рук; збільшення дефіциту пенсійного фонду за рахунок зменшення частки працездатного населення з одночасним збільшенням

числа пенсіонерів (пенсіонери за віком та особи, які отримали поранення на фронті). Зменшення кількості дітей та підлітків створить виклики для системи вищої освіти, що призведе до дефіциту молодих наукових кадрів, кваліфікованих інженерів, розробників і т. д., тобто створюватиметься ризик для технологічної примітивізації економіки. Невелика кількість студентів разом з міграцією частини викладачів може призвести до зниження рівня освіти, що може призвести до деградації наукової школи (у наступні 10-15 років) та ризиків технологічної деградації економіки.

Враховуючи вищевикладене, очікувати зростання кількості дітей та працездатного населення не варто, тому доречно звернути увагу на якісні показники цих когорт населення – здоров'я. Саме проблеми підвищення рівня здоров'я населення визначені одними з найглобальніших проблем, які потребують об'єднання зусиль усього людства, а для України в умовах воєнного часу на повоєнного відновлення ці питання стають ще більш актуальними і нагальними для вирішення.

До переліку негативних чинників, що впливають на здоров'я населення України додався фактор війни. Окрім прямого знищення генофонду держави через вбивство військових та цивільних, зокрема дітей, населення зазнає психологічного тиску внаслідок дії самого факту війни, погіршилися соціальні та екологічні умови життя. Безпосереднє забруднення довкілля в результаті воєнних дій та руйнування промислових об'єктів є додатковими стресовими чинниками. Тому необхідне залучення усіх можливих резервів збереження та зміцнення здоров'я, зокрема молоді, в т.ч. і за рахунок змін способу їх життя.

Серед сприятливих чинників, які формують здоров'я та впливають на процеси розвитку організму, який росте, визначають оптимальний руховий режим, загартовування, адекватне та збалансоване харчування, раціональний режим добової діяльності, відповідність навколишнього середовища гігієнічним вимогам, наявність гігієнічних навичок та правильний (здоровий) спосіб життя.

Згідно з Концепцією ВООЗ (2002 р.) саме освіта виступає суспільним засобом формування життєвих установок, соціальних цінностей і мотивів поведінки. Саме у її рамках формуються і нагромаджуються основні ресурси сучасного економічного розвитку, а підвищення рівня освіти - найкращий спосіб формування здорової (у фізичному і психічному розумінні) молоді.

Збереження здоров'я учасників навчального процесу – це запорука відновлення та процвітання нашої держави і суттєва інвестиція в людський капітал майбутнього України. І переоцінити внесок педагогічних працівників ЗПО через внесення питань здоров'язбереження та здоров'яформування в навчально-виховний процес неможливо.

Список літератури:

1. Will Kenton. Human Capital Definition: Types, Examples, and Relationship to the Economy. March 22, 2023.

<https://www.investopedia.com/terms/h/humancapital.asp>

2. Важливість розвитку людського капіталу у сучасному світі. Якою має бути стратегія України. 18.06.2021. Український інститут майбутнього.

<https://uifuture.org/publications/vazhlyvist-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-u-suchasnomu-sviti-yakoyu-maye-buty-strategiya-ukrayiny>